

Extended Abstract

Modeling the Impact of Moral Disengagement Mechanisms on Doping Tendencies in Professional Athletes: The Mediating Role of Social Desirability

Kobra Ranjbaran¹, Hamid Reza Safari Jafarloo² , Mohammad Sadegh Afroozeh³

1. Master's student of Sport sciences, Jahrom University
2. Associate professor, Department of Sport sciences, Jahrom University
3. Assistant professor, Department of Sport sciences, Jahrom University

Received: 01/07/2023, Revised: 02/01/2024, Accepted: 09/03/2024

* Corresponding Author: Hamid Reza Safari Jafarloo, Tel: 09176088630, E-mail: hamidsafari83@ujahrom.ac.ir

How to Cite: Khoshdouni Farahani, F., hamsipour Dehkordi, P., Khalaji, M. (2024). Modeling the Impact of Moral Disengagement Mechanisms on Doping Tendencies in Professional Athletes: The Mediating Role of Social Desirability. *Sport Psychology Studies*, 13(47), 145-156. In Persian.

Extended Abstract

Background and Purpose

One of the darkest aspects of sports is the use of ergogenic aids. While these substances can enhance an athlete's physical performance, they also undermine fair competition and sportsmanship. The use of substances that provide a competitive advantage is known as doping, which has been a persistent issue in the world of sports. Doping can significantly alter an athlete's performance and result in substantial differences in their records (Vlad, Hancu, Popescu, & Lungu, 2018). The tendency to dope has various causes, but according to Barkoukis et al. (2019), athletes who have experienced repeated failures and

lack sufficient motivation to continue competing are more likely to use doping and to repeat it in the future. Additionally, research indicates that individuals who are inclined toward doping often have a greater tendency to present themselves as socially popular and desirable (Petróczi, 2007). Social desirability refers to the tendency of individuals to respond in ways that are socially acceptable and favorable rather than expressing their true opinions or behaviors (Gucciardi et al., 2010). Additionally, Kavussanu et al. (2017) found that moral disengagement and anticipatory guilt can also be related to tendencies toward doping. According to Kavussanu et al. (2018), the mechanisms of moral disengagement consist of seven components: moral

Copyright: © 2023 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

justification, favorable comparison, labeling, displacement of responsibility, diffusion of responsibility, ambiguity of consequences, and moral neutralization. According to the reviewed literature, these variables appear to be key factors in either preventing or increasing the tendency to dope, or at least in significantly reducing the risk of doping among athletes. However, studies exploring these variables together in the context of doping are limited, presenting a novel opportunity for investigation. Therefore, the aim of this study was to examine the relationship between moral disengagement mechanisms and the tendency to dope, with social desirability serving as a mediating factor in professional athletes.

Materials and Methods: The present study was descriptive-correlational and applied in terms of purpose, with information collected in the field. The statistical population included all professional athletes in Shiraz city. Given the large size of the statistical population and according to the Morgan table, 402 professional athletes from various sports were considered. The Convenience Sampling method was used. Data for the present study were collected through three questionnaires: the Moral Disengagement Mechanisms questionnaire by Ring et al. (2018) with a Cronbach's alpha of 0.98, the Social Desirability questionnaire by Stober (2001) with a Cronbach's alpha of 0.97, and the Tendency to Doping questionnaire by Petrozi (2007) with a Cronbach's alpha of 0.89. Structural equation modeling using PLS3 software was employed to analyze the data.

Findings: The statistical method used in this research was the partial least squares (PLS) model, chosen due to the limited sample size. To check the construct validity, the collected data was entered into the SmartPLS software, and a measurement model was created with 81 indicators. Indicators with factor loadings of

less than 0.7 were removed according to the 5-item factor loadings. Finally, the remaining scales demonstrated the necessary convergence with their structure, with factor loadings greater than 0.7. As a result, the final model was tested with 76 parameters. The results showed that moral disengagement mechanisms have a direct and significant effect on both social desirability and the tendency to doping. Additionally, these mechanisms can indirectly affect the tendency to doping in professional athletes, mediated by social desirability.

Conclusion: Therefore, when moral disengagement prevails among athletes, characterized by behaviors such as irresponsibility, justification, and valuing external rewards (such as trophies and medals) over personal growth in sports, social desirability among athletes increases. This, in turn, increases the tendency to doping. In summary, the greater the moral disengagement among athletes, through behaviors such as shirking responsibility, justifying actions, and prioritizing external rewards over personal development, the higher the social desirability, which subsequently raises the likelihood of doping. The findings of this research clarified the role of various variables in the tendency to doping by confirming their impact. Based on the importance of mechanisms of moral disengagement identified in the research, it is suggested that specific training be provided according to the types of mechanisms. Additionally, rules should be established, such as prohibiting anyone from the club from encouraging athletes to use doping. Additionally, since moral disengagement mechanisms are essentially cognitive errors and flawed arguments, it is recommended that athletes be educated on these mechanisms and taught how to reason correctly when confronted with them. Furthermore, given the effect of ethical disengagement mechanisms

such as responsibility shifting, where athletes may transfer the responsibility for doping to technical staff and managers, it is suggested that clear boundaries regarding doping be established for coaches, athletes, and managers. For example, stating these arguments or recommendations without proof could have serious legal consequences, preventing any possible interference or the transfer of doping responsibility. Additionally, based on the research findings that one reason for doping is the distortion of its consequences, it is suggested that accurate information be provided to athletes through the club's medical team or coaches. Real-life examples should be used to describe the dangerous consequences of doping, such as cardiac arrest or hormonal problems.

Ethical Considerations

Following the principles of research ethics, his study was conducted in accordance with research guidelines and in full compliance with all ethical principles.

Funding

This research did not receive any funding from public organizations, commercial entities or non-profit sectors.

Authors' Contributions

This article is derived from a Master's thesis at Jahrom University, with contributions from the student, supervisor, and advisor.

Conflicts of Interest

The authors declared no conflict of interest.

Acknowledgments

Thanks are extended to all the individuals and organizations that cooperated in this research.

مدل‌یابی تأثیر مکانیسم‌های بی‌قیدی اخلاقی بر گرایش به دوپینگ در ورزشکاران حرفه‌ای: نقش میانجی مطلوبیت اجتماعی

کبرا رنجبران^۱، حمیدرضا صفری جعفرلو^۲ , محمد صادق افروزه^۳

۱. کارشناسی ارشد مدیریت ورزشی دانشگاه جهرم

۲. دانشیار مدیریت ورزشی دانشگاه جهرم

۳. استادیار مدیریت ورزشی دانشگاه جهرم

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۴/۰۵، تاریخ اصلاح: ۱۴۰۲/۱۰/۱۲، تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۱۱/۳۰

* Corresponding Author: Hamid Reza Safari Jafarloo, Tel: 09176088630,
E-mail: hamidsafari83@ujahrom.ac.ir

How to Cite: Khoshdouni Farahani, F., hamsipour Dehkordi, P., Khalaji, M. (2024). Modeling the Impact of Moral Disengagement Mechanisms on Doping Tendencies in Professional Athletes: The Mediating Role of Social Desirability. *Sport Psychology Studies*, 13(47), 145-156. In Persian.

چکیده

اهداف: هدف از پژوهش حاضر، بررسی تأثیر مکانیسم‌های بی‌قیدی اخلاقی بر گرایش به دوپینگ در ورزشکاران حرفه‌ای با نقش میانجی مطلوبیت اجتماعی بود. مواد و روش‌ها: روش تحقیق حاضر، توصیفی از نوع همبستگی و از لحاظ هدف، کاربردی بود. اطلاعات به صورت میدانی جمع‌آوری شد. جامعه آماری تحقیق، شامل تمامی ورزشکاران حرفه‌ای شهر شیراز بود که با توجه به حجم بالای جامعه آماری، تعداد ۴۰۲ نفر از ورزشکاران حرفه‌ای رشته‌های مختلف ورزشی به عنوان نمونه در نظر گرفته شد. برای نمونه‌گیری، از روش نمونه‌گیری در دسترس استفاده گردید. اطلاعات برای تحقیق حاضر از طریق سه پرسشنامه مکانیسم‌های بی‌قیدی اخلاقی (رینگ و همکاران، ۲۰۱۸)، مطلوبیت اجتماعی (استوبر، ۲۰۰۱) و گرایش به دوپینگ (پتروزی، ۲۰۰۷) با آلفای کرونباخ ۰/۸۹ جمع‌آوری شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از الگوهای معادلات ساختاری، در قالب نرم‌افزار PLS3 استفاده شد. یافته‌ها: نتایج پژوهش نشان داد که مکانیزم‌های بی‌قیدی اخلاقی بر دو متغیر مطلوبیت اجتماعی و گرایش به دوپینگ اثر معنی‌داری دارد. همچنین، این مکانیزم‌ها بصورت غیرمستقیم و به واسطه مطلوبیت اجتماعی، می‌تواند بر گرایش به دوپینگ در ورزشکاران حرفه‌ای اثرگذار باشد. نتیجه‌گیری: بنابراین، هرچه بی‌قیدی اخلاقی در ورزشکاران با روش‌هایی مانند عدم مسئولیت‌پذیری، توجیه کردن و اعتقاد به کسب ارزش‌های بیرونی نظیر جام و مدال، به جای ارتقا و رشد شخصی در ورزش، رواج پیدا کند، می‌تواند به افزایش مطلوبیت اجتماعی در بین ورزشکاران منجر شود. این امر در نتیجه، احتمال گرایش به دوپینگ را بیشتر می‌کند.

واژگان کلیدی: بی‌قیدی اخلاقی، دوپینگ، مطلوبیت اجتماعی، ورزشکار

Copyright: © 2023 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

مقدمه

تحقیقات نشان می‌دهد که در ایران، به‌صورت میانگین حدود ۳۹/۲ درصد از افراد یکی از مواد نیروزا را حداقل یک‌بار استفاده کرده‌اند و بیشترین درصد مواد استفاده‌شده از نوع مواد پروتئینی، مواد ویتامینی و معدنی بودند که در آقایان ۴۷/۴ و در خانم‌ها ۲۲/۸ درصد بود. بیشتر افراد ذکر کرده‌اند که مربیان، ورزشکاران هم‌رده و دوستان بیشترین تاثیر تشویقی را در استفاده از این مواد داشتند (هاشمیان فرد، هواسی، اسماعیل‌زاده و بیرانوند، ۱۳۹۲؛ طاهری چادرنشین و همکاران، ۱۳۹۸). گرایش به دوپینگ علل گوناگونی دارد، اما به اعتقاد بارکوکسیس، بروک، نتومانیس و گوساردی^۵ (۲۰۱۹) ورزشکارانی که مداوم شکست خورده‌اند و انگیزه کافی برای ادامه مسابقه ندارند، احتمالاً بیشتر از دوپینگ استفاده کرده و در آینده تکرار می‌کنند. همچنین، تحقیقات نشان می‌دهد که افرادی که به دوپینگ گرایش دارند، تمایل بیشتری دارند که خود را از نظر اجتماعی محبوب و مطلوب‌تر نشان دهند (پتروزی^۶، ۲۰۰۷؛ گوساردی، جاله و دونوان^۷، ۲۰۱۰). این یافته‌ها بیانگر آن است که احتمالاً مطلوبیت اجتماعی با گرایش به دوپینگ مرتبط باشد.

مطلوبیت اجتماعی^۸ به گرایش افراد در پاسخدهی به صورت جامعه-پسند و مطلوب به‌جای رفتار یا ابراز عقیده واقعی خودش گفته می‌شود (گوساردی و همکاران، ۲۰۱۰). انسان همواره تمایل دارد که مورد تایید واقع شود و نظراتش را بپذیرند. افراد با مطلوبیت اجتماعی بالا تمایل دارند تا آن چیزی را از خود نشان دهند که جامعه می‌پسندد و در اعتراف به مسائل، نظرات و ایده‌آل‌های واقعی خود را نشان نمی‌دهند. آنان به‌خوبی می‌توانند صفات منفی خود را کتمان و صفات مثبت را به وضوح نشان دهند. لذا، مطلوبیت اجتماعی به ایده‌آل‌هایی گفته می‌شود که فرد آن را به‌خوبی نشان می‌دهد و این ایده‌آل‌ها مجموعه‌ای ارزش‌ها، هنجارها و اخلاقیات مطلوب و نامطلوب جامعه است که افراد با مطلوبیت اجتماعی بالا آن را می‌شناسند (خسروشاهی و برقی، ۱۳۹۸). یکی از دلایل احتمالی ارتباط مطلوبیت اجتماعی با گرایش به دوپینگ، اشتراک این دو مفهوم در ورزشکارانی است که دچار اعتیاد و وابستگی به مواد مختلف نظیر مواد نیروزا یا الکل هستند. به عبارتی، مطلوبیت اجتماعی و گرایش به دوپینگ با میزان مصرف

علی‌رغم اینکه خود کلمه ورزش و ورزشکار بار معنایی مثبتی دارد، اما همیشه روی تاریکی نیز دارد که در سطوح حرفه‌ای این امر به‌دفعات مشاهده می‌شود. یکی از تاریکترین بخش‌های ورزش، استفاده از برخی مواد نیروزا است که می‌تواند در بهبود کارایی بدنی ورزشکار موثر باشد، اما در عین حال رقابت منصفانه و عدالت ورزشی را نیز به چالش می‌کشد. استفاده از این مواد نیروزا که باعث مزیت رقابتی می‌شود، اصطلاحاً به عنوان دوپینگ^۱ شناخته می‌شوند که مدت‌هاست از معضلات دنیای ورزش می‌باشد. دوپینگ می‌تواند کارکردهای ورزشکار را با تغییر چشمگیر مواجه کند و به تفاوت اساسی در ثبت رکوردهای وی منتهی گردد (ولاد، هانسو، پوپسکو و لانگو^۲، ۲۰۱۸). آژانس جهانی مبارزه با دوپینگ، دوپینگ را به عنوان وقوع تخلف از قوانین ضد دوپینگ یا معاونت، تشویق، حمایت، همدستی، سرپوش-گذاری یا هرگونه مشارکت در این زمینه می‌داند که مهم‌ترین آن‌ها عبارت‌اند از وجود یک ماده غیرمجاز یا متابولیت‌ها یا نشانگرهای آن در نمونه اخذشده از ورزشکار، استفاده یا اقدام به استفاده از یک ماده یا روش غیرمجاز، امتناع، غیبت یا طفره رفتن از شرکت در نمونه‌گیری بدون دلیل قانع‌کننده، در اختیار قرار ندادن اطلاعات لازم در مورد محل دسترسی به ورزشکار جهت نمونه‌گیری خارج از مسابقات، دست‌کاری یا اقدام به آن در هر یک از مراحل کنترل دوپینگ، داد و ستد هرگونه ماده یا داروی ممنوعه، تجویز و یا قصد تجویز مواد ممنوعه به ورزشکاران (لیپی و اسچنا^۳، ۲۰۱۷). تبدیل‌شدن ورزش به یک صنعت و حرفه منجر به ایجاد رقابت در قالب جام‌های حساس در سطح کشوری و جهانی شده است. این مسئله منجر به آن شده که مسئولین، مربیان و بازیکنان به شکل سیستماتیک و برنامه‌ریزی شده عمل کنند. اما با وجود این، یکی از مسائل مهم دامن‌گیر ورزش حرفه-ای استفاده از مواد دارویی نیروزا در بین افراد است که با وجود تبلیغات و نتیجه فوری ساختن یک بدن عضلانی در بین جوانان، استفاده از آن فراگیرتر از ورزشکاران حرفه‌ای شده که در نهایت قانونی به نام مبارزه با دوپینگ برای مقابله با مصرف مواد نیروزا^۴ در سطح جهانی برای مبارزه با این پدیده شکل گرفت (زاهدی، دادگر، زمانی و شهبازی، ۲۰۱۶).

5. Barkoukis, V., Brooke, L., Ntoumanis, N., Smith, B., & Gucciardi
6. Petróczy, A
7. Gucciardi, Jalleh & Donovan.
8. Social desirability

1. World Anti-doping Agency (WADA)
2. Vlad, Hancu, Popescu & Lungu
3. Lippi & Schena
4. Energy substances

مقابله با فشار و خودکنترلی را در گرایش ورزشکاران به این پدیده مؤثر می‌دانند. از عوامل روانی مرتبط با گرایش به دوپینگ برداشت شخصی ورزشکار از خود است. هورست، رینگ و کاووسونو^۴ (۲۰۲۰) به این یافته رسیدند که مصرف مکمل‌های مجاز ورزشی به‌طور غیرمستقیم می‌تواند باعث بروز رفتارهای دوپینگ گردند. از طرفی بر اساس تحقیقات گذشته، به نظر می‌رسد که تعهدات اخلاقی نیز می‌تواند در گرایش به دوپینگ در بین ورزشکاران مؤثر باشد. کاواسو، هادزیگیورگیادس، الب و رینگ^۵ (۲۰۱۷) دریافتند که بی‌قیدی اخلاقی و احساس گناه پیش‌بینی‌شده با گرایش به دوپینگ رابطه داشتند. همچنین، هویت اخلاقی نیز توانست به‌طور غیر مستقیم با عدم درگیری اخلاقی و گناه پیش‌بینی‌شده، تبیین گردد. گناه پیش‌بینی‌شده در مورد پتانسیل‌های دوپینگ (رفتار بالقوه دوپینگ) و عدم درگیری اخلاقی نقش میانجی‌گری را ایفا کرد. آن‌ها در نهایت اعلام کردند که برای یک ورزشکار اخلاقی، خود پنداراهش بسیار مهم است و وقتی خودپنداره کامل و منسجم‌تر باشد اخلاص اخلاقی به وجود می‌آید که احساس گناه بیشتری را برای استفاده از دوپینگ ایجاد کرده و مانع از رفتار دوپینگ می‌شود. همچنین، تحقیقات نشان می‌دهد هرچه بازیکنان و مربیان نسبت به تیم خود تعهد و درگیری اخلاقی کمتری داشته باشند، بیشتر در معرض انتخاب رفتارهای دوپینگ قرار دارند (مودراک، اسلیپیکا و اسلیپیکوا، ۲۰۱۸). یک از نظریاتی که با گرایش به دوپینگ می‌تواند بیان شود، تحلیل هزینه - فایده است. دیدگاه تحلیل هزینه - فایده در واقع متأثر از دیدگاهی در اقتصاد است که به منظور سرمایه‌گذاری بهتر و مبنایی برای تعیین سود یا ضرر روش سرمایه‌گذاری می‌باشد. کاربرد آن در ورزش به این صورت است که ورزشکار محاسبه ذهنی می‌کند اگر از دوپینگ استفاده کند چه قدر ارزش دارد (تیلیمان، گنزالز، ویتمن،

مواد غیرمجاز در ورزشکاران مرتبط است (تورانژو و یان^۱، ۲۰۰۷.؛ لاتکین، ادوارد، روتول و تابین^۲، ۲۰۱۷). هر چند این ارتباط در یک تحقیق جامع بررسی نشده است، ولی به نظر می‌رسد که ارتباط‌های احتمالی بین مطلوبیت اجتماعی و گرایش به دوپینگ وجود دارد که نیاز است در پژوهشی به آن پرداخته شود. باراکوکیس، بوروک، ناتومی، اسمیت و گوسپاردی (۲۰۱۹) ایجاد فرهنگ ضد دوپینگ در محیط ورزشکاران برای مبارزه با دوپینگ را مهم می‌دانند. در تحقیقات گذشته بیرانوند و همکاران (۱۳۹۹) ۱۳ مؤلفه به عنوان علل گرایش به دوپینگ در بین ورزشکاران ملی‌پوش ایران شناسایی کردند: مشکلات فردی، روانی، مالی، قانون، مدیریتی، مربیان، عملکردی، نگرش فرد، دلایل اجتماعی و فرهنگی، کنترل، ساختاری، منفعت طلبی و رسانه‌ها^۳. نتایج هادی‌پور فرد و همکاران (۱۳۹۹) نشان داد که بین ناامیدی با خودناتوان‌سازی، ناامیدی با گرایش به دوپینگ و خودناتوان‌سازی با گرایش به دوپینگ رابطه مثبت معنادار وجود دارد. همچنین نتایج نشان داد که خودناتوان‌سازی به عنوان یک میانجی در رابطه بین ناامیدی با گرایش به دوپینگ معنادار است. یافته‌های خواجانه‌نوری و صداقت (۱۳۹۷) نشان می‌دهد که رابطه معنی‌داری بین ابعاد سرمایه اجتماعی (اعتماد نهادی، اعتماد اجتماعی، مشارکت اجتماعی و ...) با گرایش به مصرف مواد نیروزا وجود دارد. همچنین تحلیل رگرسیون نشان داد که درآمد کم بدن‌سازی، هزینه‌های زندگی، روابط اجتماعی، تحصیلات کم خود یا پدر، حمایت جامعه ورزشی، مشارکت ورزشی می‌تواند ۲۷ درصد تغییرات متغیر وابسته را پیش‌بینی کنند. شارع‌پور و همکاران (۱۳۹۷) بیان کردند که الگوهای رفتاری آن دسته از ورزشکارانی که موردستایش هستند، بیشتر در ارتکاب به دوپینگ تأثیر دارند. همچنین، اگر واکنش‌های رسمی و مجازات‌های قانونی با درگیر شدن در رویه دادگاه و وکالت قابل تخفیف باشد، احتمال بیشتری ورزشکاران به آن دست می‌زنند. دیوکان (۱۳۹۵) بیان داشت که باور دینی به‌منزله عامل پیشگیری‌کننده ارتباط معناداری با مستعد بودن ورزشکاران نخبه به دوپینگ دارد. ولی فاکتورهای آموزشی و ورزشی با متغیر وابسته مستعد دوپینگ بودن رابطه معنی‌داری نداشت. چان و همکاران (۲۰۲۰) عوامل رفتاری، اجتماعی و روان‌شناختی مانند آگاهی، ظرفیت

attitude, social and cultural reasons, control, structural, self-interest and media problems
4. Hurst, P., Ring, C., & Kavussanu, M
5. Kavussanu, M., Hatzigeorgiadis, A., Elbe, A. M., & Ring

1. Tourangeau, R., & Yan, T.
2. Latkin, C. A., Edwards, C., Davey-Rothwell, M. A., & Tobin, K. E
3. Personal, psychological, financial, legal, managerial, trainers, functional, individual's

مبانی بررسی شده، به نظر می‌رسد این متغیرها از کلیدهای اصلی در پیشگیری از گرایش به دوپینگ است یا حداقل به طور چشم‌گیری می‌تواند ریسک دوپینگ را در بین ورزشکاران کاهش دهند. از طرفی، این متغیرها باهم تاکنون در مطالعات مربوط به دوپینگ مورد بررسی قرار نگرفته است که از این جنبه می‌تواند برای مخاطبان تازگی داشته باشد. بنابراین، سوال اصلی تحقیق این است که آیا مکانیسم‌های بی‌قیدی اخلاقی و مطلوبیت اجتماعی در گرایش به دوپینگ در بین ورزشکاران تأثیر دارند؟

روش‌شناسی پژوهش

تحقیق حاضر، توصیفی از نوع همبستگی و از لحاظ هدف، کاربردی بود. اطلاعات به‌صورت میدانی جمع‌آوری شد. جامعه آماری تحقیق، شامل تمامی ورزشکاران حرفه‌ای شهر شیراز بود که در سطح ملی، کشوری، استانی و یا شهرستان در حال فعالیت بودند. با توجه به حجم بالای جامعه آماری و جدول مورگان، تعداد ۴۰۲ نفر با استفاده از روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند (بیشتر از ۳۸۴). اطلاعات برای تحقیق حاضر از طریق سه پرسشنامه جمع‌آوری شد که شامل پرسشنامه مکانیسم‌های بی‌قیدی اخلاقی رینگ، کاوونسو، هارست (۲۰۱۸)، هفت مولفه‌ای است که مولفه‌ها شامل توجیه اخلاقی، مقایسه مطلوب، برچسب زدن، گسترش دادن مسئولیت، جانشین‌سازی در مسئولیت، ابهام پیامد و خنثی است، می‌باشد. پرسشنامه مطلوبیت اجتماعی استوبر (۲۰۰۱)، دارای ۱۷ سوال و پرسشنامه گرایش به دوپینگ پتروزی (۲۰۰۷)، دارای ۷ سؤال می‌باشد. برای تأیید روایی صوری پرسشنامه‌ها از تعدادی اساتید رشته مدیریت و روانشناسی ورزشی نظرخواهی شد. روایی محتوا و پایایی ابزار پژوهش هم از روش‌های آماری محاسبه و تأیید شد که نتایج آن را در جدول ۳ می‌توان مشاهده نمود. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها، از روش‌های آمار همبستگی با استفاده از الگوهای معادلات ساختاری، در قالب نرم‌افزار PLS3 استفاده شد.

یافته‌ها

جدول ۱ نتایج آمار توصیفی مربوط به ویژگی‌های جمعیت‌شناختی شرکت‌کنندگان در پژوهش را نشان می‌دهد. این یافته‌ها نشان می‌دهد بیشترین تعداد نمونه از نظر وضعیت جنسیت مرد هستند (۶۹/۹ درصد) و از نظر سن، بیشترین در بازه سنی ۲۵ تا ۳۰ سال (۴۲/۵ درصد)

کرافورد و هود (۲۰۱۸). یا از دیگر نظریاتی که می‌توان در این زمینه بیان کرد، نظریه یادگیری اجتماعی بندورا است که نقش الگوهای ورزشی مانند مربیان، قهرمانان و همسالان ورزشکار را در بی‌قیدی اخلاقی و گرایش به دوپینگ تبیین می‌کند. بنابراین، یکی از موضوعات مهم در حوزه دوپینگ، اخلاقیات بوده که شناخت علمی عوامل مؤثر بر بی‌قیدی اخلاقی در بازیکنان به‌عنوان یک عامل بازدارنده نقش مهمی در پیشرفت جامعه ورزشی در مبارزه با دوپینگ دارد.

هرساله، نهادها و سازمان‌های ورزشی تلاش می‌کنند تا کیفیت تیم‌های ورزشی را برای شرکت در مسابقات مختلف ارتقا دهند. با ارائه بازتاب موفقیت ورزشکاران در جامعه، الگویی را برای جوانان ایجاد کنند. بی‌توجهی به دوپینگ از جنبه اخلاقی می‌تواند ارزش‌هایی را در جامعه پدید بیاورد که به‌جای ایجاد رقابت سالم، برنده شدن به هر طریقی را جایگزین کند. در نتیجه، ارزش‌های اصیل و اخلاقی به‌عنوان یک عامل بازدارنده گرایش به دوپینگ، جایگاه خود را از دست خواهند داد. هزینه‌های مالی و حقوقی دوپینگ و گسترش آن در سال‌های اخیر منجر شده که اهمیت بررسی مسائل مربوط به دوپینگ برجسته گردد. به نظر می‌رسد با توجه به شیوع زیاد مصرف مواد نبروز در بین ورزشکاران، باید به‌جای راهبردهای کلیشه‌ای و سرکوبگرانه نظیر محرومیت‌های دائمی ورزشکاران، به سیاست‌های ابتکاری جهت خلق یک رقابت سالم در بین ورزشکاران دست پیدا کرد. زیرا همان‌گونه که ذکر شد، فردی که دوپینگ می‌کند از شرایط روحی مناسبی برخوردار نیست و تنبیه چنین فردی نمی‌تواند منجر به کاهش احتمال تکرار دوپینگ شود. این چنین وضعیتی که عملاً با توجه به اینکه دیگر اشکال وقوع جرم در جامعه به‌طور گسترده‌ای اتفاق می‌افتد، منحصربه‌فرد است چراکه، مانع از خود افشاگری ورزشکار در مسئله‌ی دوپینگ شده و در نتیجه ارزش تحقیقات علمی بر بروی انگیزش و تعیین‌کننده‌های رفتار سوء مصرف مواد در ورزش را محدود میکند (پیفارتی، ۲۰۱۱). با توجه به مطالب ذکر شده، از لحاظ نظری ضرورت دارد که پژوهش‌ها در باب متغیرهای همبسته با گرایش به دوپینگ انجام شود تا بتوان به نحو مؤثر و بنیادی با دوپینگ مقابله نمود. در واقع، عوامل مؤثر بر گرایش به دوپینگ یکی از مسایل و مشکلات اساسی در ورزش بوده و هست، که در این تحقیق از لحاظ ملاحظات اخلاقی و اجتماعی مورد بررسی قرار می‌گیرد. با توجه به

هستند و در نهایت، سطح ورزشی بیشتر مشارکت‌کنندگان استانی (۵۴ درصد) بوده است.

جدول ۱- ویژگی‌های جمعیت شناختی جامعه پژوهش

متغیر	طبقات	فراوانی	درصد
جنسیت	زن	۱۲۱	۳۰/۱
	مرد	۲۸۱	۶۹/۹
سن	زیر ۲۰ سال	۶۹	۱۷/۲
	۲۰ تا ۲۵ سال	۳۲	۳۲/۸
	۲۵ تا ۳۰ سال	۱۷۱	۴۲/۵
	۳۰ سال به بالا	۳۰	۷/۵
سطح ورزشی	شهرستانی	۱۲۷	۳۴
	استانی	۲۱۷	۵۴
	کشوری	۳۲	۸
	ملی	۱۶	۴

جدول ۲ نشان‌دهنده فراوانی شرکت‌کنندگان براساس رشته ورزشی است. همانطور که مشاهده می‌شود سه ورزش تیمی و سه ورزش انفرادی مد نظر قرار گرفته است.

جدول ۲- فراوانی شرکت‌کنندگان براساس رشته ورزشی

رشته ورزشی	فراوانی	درصد	درصد فراوانی تجمعی
والیبال	۱۱۵	۲۸/۶	۲۸/۶
فوتبال	۸۷	۲۱/۶	۵۰/۲
هندبال	۶۸	۱۶/۹	۶۷/۲
دوچرخه‌سواری	۵۹	۱۴/۷	۸۱/۸
دوومیدانی	۳۹	۹/۷	۹۱/۵
بدمینتون	۳۴	۸/۵	۱۰۰
کل	۴۰۲	۱۰۰	۱۰۰

به‌منظور بررسی روایی سازه، داده‌های جمع‌آوری‌شده، در نرم‌افزار اسمارت پی ال اس وارد و مدل اندازه‌گیری آن با ۸۱ شاخص ترسیم شد. با توجه به بارهای عاملی ۵ گویه‌ای که کمتر ۰/۷ بود و حذف شدند، در نهایت باقی سنج‌ها همگرایی لازم با سازه خود (بار عاملی بیشتر از ۰/۷) را داشتند. در نتیجه مدل نهایی با ۷۶ سنج‌ها مورد آزمون قرار گرفت.

روش آماری مورد استفاده در این پژوهش، مدل حداقل مربعات جزئی (PLS^1) می‌باشد که به دلیل تعداد نمونه‌های محدود، از این نرم‌افزار استفاده گردید و در دو مرحله انجام شد. در مرحله اول، باید مدل اندازه‌گیری از طریق تحلیل‌های روایی و پایایی و تحلیل عامل تأییدی بررسی شود. در مرحله دوم، بایستی مدل ساختاری به‌وسیله برآورد مسیر بین متغیرها و تعیین شاخص‌های برازش مدل بررسی شود (هالند، ۱۹۹۹).

1 . Partial Least Squares

فصلنامه مطالعات روان‌شناسی ورزشی، بهار ۱۴۰۳، دوره ۱۳، شماره ۴۷

جدول ۳- روایی و پایایی ابزار پژوهش

مؤلفه	تعداد سؤالات	آلفای کرونباخ	Rho	پایایی ترکیبی	میانگین واریانس
مطلوبیت اجتماعی	۱۷	۰/۹۷۳	۰/۹۷۵	۰/۹۷۶	۰/۷۰۳
انتشار مسئولیت	۵	۰/۸۷۸	۰/۸۸۶	۰/۹۱۱	۰/۶۷۲
برچسب زدن	۴	۰/۹۲۳	۰/۹۲۶	۰/۹۴۵	۰/۸۱۲
تحریف عواقب	۶	۰/۹۶۸	۰/۹۶۹	۰/۹۷۴	۰/۸۶۴
توجه اخلاقی	۶	۰/۹۷۳	۰/۹۷۴	۰/۹۷۸	۰/۸۸۲
جابجایی مسئولیت	۵	۰/۷۸۲	۰/۷۸۷	۰/۸۵۰	۰/۵۳۳
خنثی	۶	۰/۹۲۸	۰/۹۴۷	۰/۹۵۲	۰/۷۶۹
مقایسه سودمندی	۵	۰/۹۱۸	۰/۹۲۰	۰/۹۳۹	۰/۷۵۴
گرایش به دوپینگ	۷	۰/۸۹۹	۰/۹۰۷	۰/۹۲۱	۰/۶۲۵
مکانیسم‌های بی‌قیدی اخلاقی	۳۷	۰/۹۸۱	۰/۹۸۶	۰/۹۸۳	۰/۵۹۳

چندین معیار استفاده می‌شود. اولین و اساسی‌ترین معیار، آماره t است. اگر مقادیر t در بازه‌ای بیشتر از $+1/96$ باشد، بیانگر معناداری متغیر مربوطه و به دنبال آن، تأیید فرضیه‌های پژوهش و معنادار بودن تمامی سؤالات و روابط بین متغیرها در سطح اطمینان ۹۵ درصد است (وینزی، ترینچرا و آماتو، ۲۰۱۰، ص ۸۲-۴۷).

بررسی جدول ۳ نشان می‌دهد که شاخص‌های موردنظر در پژوهش حاضر از اعتبار بالایی برخوردار هستند. به‌طور خاص، آلفای کرونباخ بالاتر از $0/7$ ؛ شاخص Rho بالاتر از $0/7$ ، پایایی ترکیبی بالاتر از $0/8$ و میانگین واریانس بیشتر از $0/5$ بوده است. بنابراین، در ادامه با اطمینان کامل می‌توان نسبت به گزارش نتایج مربوط به مدل نهایی پژوهش پرداخت. برای بررسی برازش مدل ساختاری پژوهش، از

جدول ۴- ضریب معناداری (t-values) روابط هر یک از عامل‌های اصلی با یکدیگر و با زیر عامل‌ها

t-values	ضریب مسیر	روابط هر یک از عامل‌ها با زیر عامل‌ها
۱/۹۲۰	۰/۳۴۹	مطلوبیت اجتماعی-گرایش به دوپینگ
۱۰۱/۱۲۱	۰/۹۶۶	مکانیسم‌های بی‌قیدی اخلاقی-مطلوبیت اجتماعی
۳/۱۵۴	۰/۵۷۱	مکانیسم‌های بی‌قیدی اخلاقی-گرایش به دوپینگ

اجتماعی-گرایش به دوپینگ دارای ضریب t کوچک‌تر از $1/96$ است و معنی‌دار نیست.

با توجه به اینکه تقریباً همه مسیرهای روابط بین مولفه‌های پژوهش بزرگتر از $1/96$ و معنی‌دار هستند، این معناداری حاکی از پیش‌بینی صحیح روابط مدل پژوهشی است. تنها در این مدل، مسیر مطلوبیت

جدول ۵- ضریب معناداری (t-values) متغیر میانجی بر متغیرهای وابسته و مستقل

P value	T statistic	Standard deviation	Sample mean	Original sample	فرضیه اصلی پژوهش
۰/۰۴۶	۲/۰۰۴	۰/۱۶۸	۰/۳۰۵	۰/۳۳۷	مکانیسم‌های بی‌قیدی اخلاقی-مطلوبیت اجتماعی-گرایش به دوپینگ

دومین معیار بررسی مدل ساختاری، Q^2 است. این معیار که توسط استون و گیسر (۱۹۷۵) معرفی شد، قدرت پیش‌بینی مدل در متغیرهای وابسته را مشخص می‌کند. در مورد تمامی سازه‌های درون‌زا سه مقدار Q^2 ، $0/15$ و $0/35$ را به‌عنوان قدرت پیش‌بینی کم، متوسط و قوی تعیین نموده‌اند. همچنین برای ارزیابی مدل کلی، پس از منسوخ شدن معیار نیکویی برازش (GOF)، از شاخص ریشه میانگین مربعات باقی‌مانده استاندارد شده (SRMR) استفاده می‌شود که مقدار این شاخص کمتر از $0/1$ یا $0/08$ مناسب است (هو و بنتلر، ۱۹۹۹، ص ۱-۵۵؛ هنسلر و همکاران، ۲۰۱۴). با توجه به اطلاعات جدول ۶، مقادیر به‌دست‌آمده، برای شاخص Q^2 بیشتر از $0/35$ است، پس قدرت پیش‌بینی مدل بسیار قوی خواهد بود. مقدار SRMR نیز کمتر از $0/1$ است که نشان‌دهنده کیفیت مناسب مدل آزمون شده است.

تأثیر خستگی ذهنی بر رفتار خیرگی و تصمیم‌گیری در ضربه‌ی...

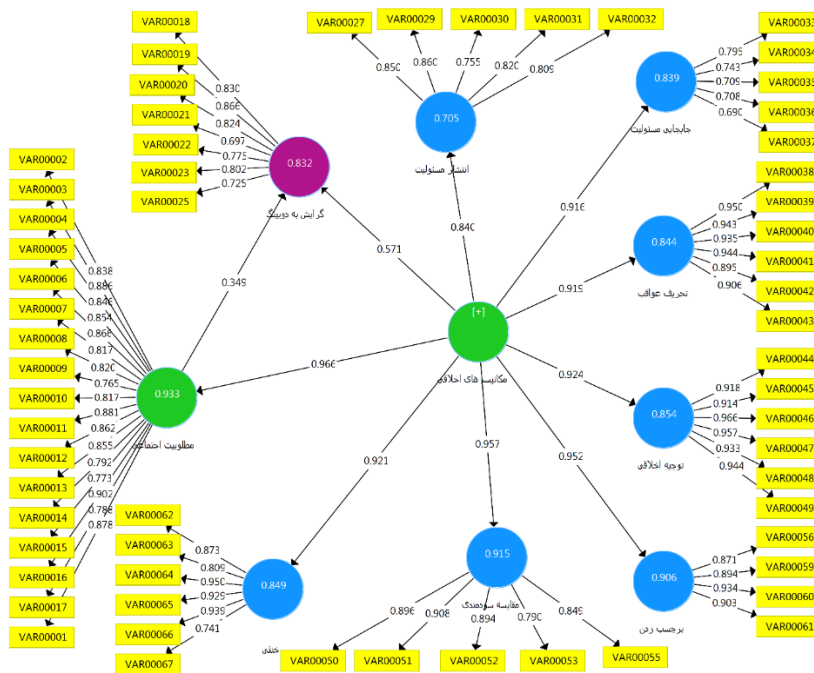
با توجه به ضریب معنی‌داری $2/004$ که جدول ۵ نشان می‌دهد، می‌توان بیان داشت که متغیر میانجی اثرگذاری معنی‌داری بر روابط متغیر مستقل بر متغیر وابسته دارد. بررسی مدل ساختاری، ضرایب R^2 مربوط به متغیرهای پنهان درون‌زای (وابسته) مدل، نشان‌دهنده تأثیر یک متغیر برون‌زا بر یک متغیر درون‌زا است. سه مقدار $0/19$ ، $0/33$ و $0/67$ به‌عنوان مقدار ملاک برای مقادیر ضعیف، متوسط و قوی در نظر گرفته می‌شوند. هر چه R^2 مربوط به سازه‌های درون‌زای یک مدل بیشتر باشد، نشان از برازش بهتر مدل است. هنسلر، رینگل و سینکوویچ (۲۰۰۹)، معتقدند در یک مدل، در صورتی که یک سازه درون‌زا توسط یک یا دو سازه برون‌زا تحت تأثیر قرار گیرد، مقدار R^2 از $0/33$ به بالا، نشان از قوت رابطه بین آن سازه و سازه‌های درون‌زا است. با توجه به مقدار بالاتر از $0/67$ در برازش مدل، این مدل بسیار قوی است.

جدول ۶: مقادیر شاخص‌های برازش برای متغیرهای مدل تحقیق

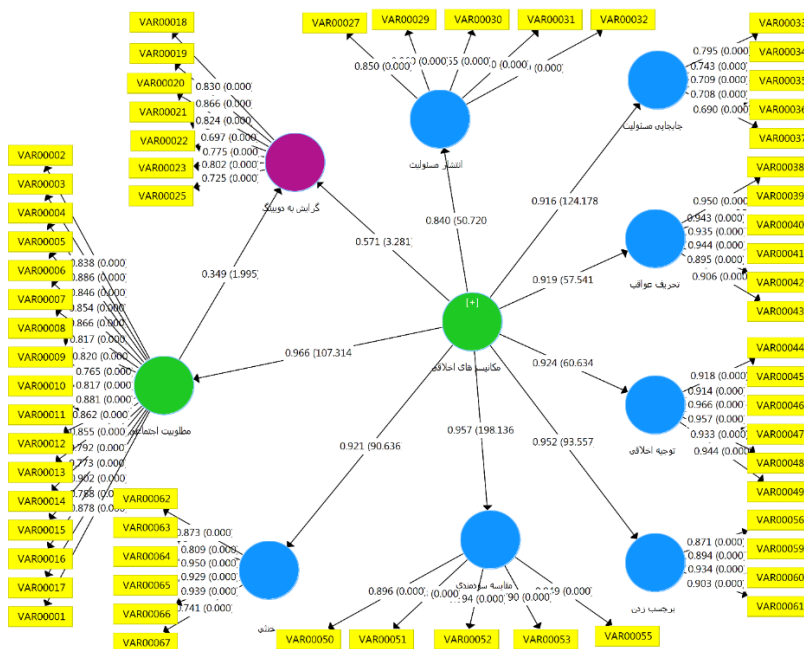
متغیر	Q^2	R^2	SRMR
مطلوبیت اجتماعی	$0/610$	$0/933$	
مکانیسم‌های اخلاقی	-	-	$0/097$
گرایش به دوپینگ	$0/482$	$0/832$	

مشخص گردیده است.

در ادامه، تصویر مدل آزمون شده تحقیق به همراه ضریب مسیر به دست آمده برای تمامی مسیرهای مدل، در قالب شکل ۱ و شکل ۲

شکل ۱. مدل پژوهش در حالت مقادیر بارهای عاملی و ضریب مسیر

شکل ۲. مدل نهایی پژوهش در حالت مقادیر معناداری (T. Value)

بحث و نتیجه‌گیری

ورزش به عنوان یک رقابت سالم و محملی برای ارائه توانمندی‌ها و ظرفیت‌های افراد در زمینه‌های مختلف جسمی و روحی است. اما مسابقات و جام‌های مختلف مانند سکه ای هستند که یکروری آن ورزش و رقابت و روی دیگر آن تقلب و دوپینگ برای رسیدن به مقام می‌باشد. این مسئله در ورزش اهمیت زیادی پیدا کرده زیرا که محرومیت‌های گاه‌وبیگاهی که با اثبات دوپینگ ورزشکاران در حوزه‌های مختلف رخ می‌دهد، منجر به خدشه‌دار شدن حیثیت، تعلیق‌های طولانی مدت و یا جریمه‌های سنگین می‌شود. گرایش به دوپینگ یک متغیر چند بعدی است که عوامل مختلفی می‌تواند در آن موثر باشد. اما پژوهش حاضر بر اساس مرور ادبیات تحقیق، دو متغیر احتمالی مرتبط یعنی مطلوبیت اجتماعی و مکانیزم‌های اخلاقی را مورد بررسی قرار داده است. بنابراین، هدف از پژوهش حاضر بررسی اثر بی‌قیدی اخلاقی و مطلوبیت اجتماعی بر گرایش به دوپینگ است. با توجه به هدف پژوهش، نتایج نشان داد که مکانیزم‌های بی‌قیدی اخلاقی و مؤلفه‌های آن بر گرایش به دوپینگ اثر مثبت و معنی‌داری دارد. این یافته اهمیت اخلاق در ورزش سالم را نشان می‌دهد که مشابه با این یافته در تحقیق جوانی (۱۳۹۶) به دست آمد که هرچه ارزش‌های اخلاقی و معنوی در انسان کاهش یابد، احتمال دوپینگ بیشتر می‌شود. همسو با این یافته، گیرلی، ساویچیولو، آلورینی، مانکانلی، چیریکو، گالی و همکاران^۱ (۲۰۲۰) دریافتند که دوپینگ می‌تواند متاثر عوامل مختلفی اعم از محیطی و فرهنگی باشد، اما آنچه در این دو عامل اشتراک دارد این است که دوپینگ وقتی اتفاق می‌افتد که فرد از نظر اخلاقی خودش را توجیه کرده یا نسبت به مسائل اخلاقی و قانونی دوپینگ بی‌اعتنا شده باشد. استانگر و بک هاوس^۲ (۲۰۲۰) نیز نشان دادند که هویت اخلاقی در کنار مکانیزم‌های اخلاقی نقش مهمی در تعیین گرایش به دوپینگ دارند. در واقع، آن‌ها می‌گویند که افزایش سرکوب اخلاق در ورزشکار و ترغیب استدلال‌های سرکوب‌کننده اخلاق مانند "این یک‌بار اشکالی ندارد" یا "ورزشکاران دیگر نیز از آن استفاده می‌کنند" می‌تواند زمینه‌ساز تدریجی گرایش به دوپینگ باشد. همیشه ترس از مجازات‌های دوپینگ عامل بازدارنده مناسبی نیست، بلکه یک ورزشکار بایستی از لحاظ درونی به این مرتبه برسد که دوپینگ کار درستی نیست (اوربای ۲۰۱۷). کاواسانو، هارست، یوخیمنکو و گالانیس (۲۰۱۹) در یک

برنامه مداخله‌ای تأثیر آموزه‌های اخلاقی بر کاهش گرایش به دوپینگ را نشان دادند. آن‌ها همچنین طی یک پیگیری شش‌ماهه حفظ آموزه‌ها را تأیید نمودند. در واقع، یافته آن‌ها نیز اهمیت اخلاق در ورزشکاران جهت مدیریت مکانیزم‌های اخلاقی که ممکن است آن‌ها را به سمت دوپینگ سوق دهد، را نشان داد. مکانیزم‌های اخلاقی شامل توجیه اخلاقی، مقایسه مطلوب، برجسب زدن، گسترش مسئولیت، جانشین‌سازی مسئولیت‌پذیری و ابهام پیامد هستند. یافته‌های تحقیق معنی‌داری و مثبت بودن ارتباط همه این مؤلفه‌ها با گرایش به دوپینگ را نشان دادند. تحقیقات جوانی (۱۳۹۶)، گیرلی و همکاران (۲۰۲۰)، استانگر و بک هاوس (۲۰۲۰) همسو با یافته‌های این تحقیق بودند که به نتایج آن‌ها در بالا اشاره شد. در مرور تحقیقات، نتایج غیر همسو با این یافته مشاهده نشد، هر چند نیاز به تحقیقات بیشتر برای تأیید این نتایج است. شاید بتوان این موضوع را به ماهیت اخلاق ورزشی گره زد، چراکه همیشه افرادی که قیدی برای اخلاقیات ندارند، احتمال بروز رفتارهای خطرناک و بزه در آن‌ها بیشتر است. افرادی که برای خود قیود اخلاقی دارند، سخت‌تر می‌توانند خود را با دلایل مختلف توجیه کنند، نگاه منطقی‌تری دارند و پیامدهای یک کار غیراخلاقی برای آنها نوعی شکست محسوب می‌شود. علاوه بر این، شاید از دیگر دلایل ناهم‌سویی، این موضوع را بتوان بیان نمود که مسیر معکوس این فرضیه، یعنی بررسی اثر قیود اخلاقی بر دوپینگ، تاکنون بررسی نشده است. البته شاید با توجه به اینکه چهارچوب نظری محکمی ندارد، انجام تحقیق در این مسیر هم کمی غیر منطقی به نظر می‌رسد.

یکی دیگر از یافته‌های این تحقیق این است که مطلوبیت اجتماعی بر گرایش به دوپینگ اثر مثبت و معنی‌داری ندارد. این یافته با نتایج گوساردی و همکاران (۲۰۱۰) که نشان داد مطلوبیت اجتماعی می‌تواند به عنوان یک عامل سوق‌دهنده ورزشکاران به نگرش به دوپینگ باشد، ناهم‌سو بود. البته در بخش‌های غیر ورزشی ولی هم مفهوم مانند تقلب در امتحانات هم این یافته‌ها تأیید می‌شوند. به نظر می‌رسد که تقلب در امتحان از مسئولیت‌گریزی برخی دانش‌آموزان نشات می‌گیرد، چراکه آنها درصد هستند مسولیت درس نخواندن خود را با تقلب جبران کنند. اما در ورزش، دوپینگ بیشتر بخاطر کمال‌گرایی ورزشکاران است، چون اهدافی که دارند برای آنها متعالی

2. Stanger & Backhouse

1. Girelli, Cavicchiolo, Alivermini, Manganelli, Chirico, Galli et al

تبیین یافته حاضر می‌توان گفت که ورزشکارانی که نمره مطلوبیت اجتماعی بالاتری داشتند به خاطر اینکه دوپینگ را راهی برای رسیدن به شهرت و قهرمانی تلقی کردند و در واقع نوعی راه رسیدن به پاداش را در نظر گرفتند، تمایل به انجام دوپینگ داشتند. از سوی دیگر، اگر جامعه تنها به مقام و عنوان توجه کند و بازی جوانمردانه را نادیده بگیرد، ورزشکاران ممکن است بیشتر به سمت دوپینگ کشیده شوند. همان‌طور که نظریه مبادله بیان می‌کند، افراد به دنبال پاداش هستند و از تنبیه دوری می‌کنند. در یک جامعه‌ای که دوپینگ راحت‌تر است و منافع آن برای ورزشکار بیشتر از مضرات آن است، احتمال انجام رفتار دوپینگ بیشتر است. چراکه در دیدگاه مبادله، تایید اجتماعی یک اصل مهم می‌باشد و مردم برای کسب پاداش و رسیدن به مطلوبیت نزد دیگران فعالیت‌های متعددی انجام می‌دهند (لاتکین و همکاران، ۲۰۱۷).

در یک جمع‌بندی باید گفت که هرچه بی‌قیدی اخلاقی در ورزشکاران با روش‌هایی مانند عدم مسئولیت‌پذیری، توجیه کردن و اعتقاد به کسب ارزش‌های بیرونی نظیر جام و مدال به جای ارتقا و رشد شخصی در ورزش، رواج پیدا کند، می‌تواند به افزایش مطلوبیت اجتماعی در بین ورزشکاران منجر شود. این موضوع می‌تواند احتمال گرایش به دوپینگ را بیشتر کند. بنابراین، یک ارتباط دوسویه در بعد فردی و اجتماعی بین مطلوبیت اجتماعی و گرایش به دوپینگ وجود دارد. این ارتباط با ایجاد باور مثبت به دوپینگ در ذهن ورزشکار، او را به سمت گرایش به مواد نپروزا و عواقب منفی آن سوق می‌دهد. در نهایت باید گفت که یافته‌های این تحقیق ابهامات در مورد نقش متغیرها در گرایش به دوپینگ را با تایید تاثیر آن‌ها برطرف کرد. هر چند در تحقیقات قبلی، عواملی مانند خود ناتوان‌سازی، ناامیدی، مصرف مکمل‌های مجاز، تست‌های آزمایشگاهی، مجازات‌های قانونی و آموزش می‌تواند بر گرایش به دوپینگ تاثیر داشته باشد (هادی پور و همکاران، ۱۳۹۹؛ هورست و همکاران، ۲۰۱۹؛ بارکوکیس و همکاران، ۲۰۱۱؛ گوسپاردی و همکاران، ۲۰۱۰؛ لارسن، ۲۰۱۷)، اما این تحقیق توانست بی‌قیدی اخلاقی و مطلوبیت اجتماعی را به این فهرست اضافه کند تا در تحقیقات آینده مد نظر پژوهشگران قرار گیرد.

پیشنهادات کاربردی

با توجه به یافته‌های پژوهش در خصوص اهمیت مکانیسم‌های بی‌قیدی اخلاقی، پیشنهاد می‌شود که آموزش‌هایی با توجه به انواع این مکانیسم‌ها ارائه شود. همچنین، قوانینی باید وضع شود که مثلاً

است و حاضرند هر کاری برای رسیدن به آن انجام دهند. البته که هدف وسیله را توجیه نمی‌کند. محمودیان و همکاران (۱۳۹۷) ناهمسو با این یافته تحقیق، نشان دادند که دانش‌آموزانی که در نمره مطلوبیت اجتماعی بالاتر از دیگران هستند، احتمالاً بیشتر به تقلب در امتحانات و فعالیت‌های دیگر مدرسه‌ای خود دست می‌زنند.

شاید غالباً سنین کمتر دانش‌آموزان و همچنین حساسیت اطرافیان دانش‌آموز مانند والدین و خویشاوندان نسبت به درس را بتوان در توجیه این ناهمسویی بیان نمود. همچنین محمودیان، دلاور، فرخی و برجلی (۱۳۹۶) نیز نشان دادند دانشجویانی که پاسخ‌های غیر صادقانه یا تقلبی به سوالات می‌دهند، نمره بالاتری در مطلوبیت اجتماعی دریافت کرده بودند. می‌توان تبیین کرد افرادی که تمایل به بهترین بودن یا رسیدن به موقعیت بهتر را دارند، بیشتر احتمال دارد دست به تقلب یا روش‌های افزایش توانمندی بزنند. بنابراین، بهتر است مطلوبیت اجتماعی به عنوان یک خطای فکری در ورزشکاران مورد توجه قرار گیرد، زیرا که افراد با نمره بالا در این مقیاس احتمال بیشتری دارد که دچار مشکلات انگیزشی و روان‌شناختی شده و دست به رفتار غیرحرفه‌ای ورزشی بزنند (گراس، ولانین، پرس و هانگ، ۲۰۱۷). چرا که اراده ضعیف می‌تواند زمینه خوبی برای تقلب کردن پدید آورد، همان‌گونه که در مطالعه هورست و همکاران (۲۰۱۹) و بارکوکیس و همکاران (۲۰۱۱) نیز بیان شد که خصوصیت‌هایی نظیر اراده ضعیف یا تمایل به بهترین بودن که در افراد با مطلوبیت اجتماعی بالا دیده می‌شود، احتمال گرایش به دوپینگ را بیشتر می‌کند.

فرضیه اصلی پژوهش نشان داد که مکانیزم‌های بی‌قیدی اخلاقی بصورت غیرمستقیم از طریق مطلوبیت اجتماعی می‌تواند بر گرایش به دوپینگ نیز موثر باشد. انسان موجودی است که برای رسیدن به موقعیت‌های اجتماعی تلاش و سعی می‌کند تا زندگی بهتری برای خودش ایجاد کند. روان‌شناسان اجتماعی، مطلوبیت اجتماعی را یک خطا در ارتباط اجتماعی به نام خطای مطلوبیت اجتماعی قلمداد می‌کنند (لاوارکاس، ۲۰۰۸). به عبارتی، افراد با نمره بالای مطلوبیت اجتماعی، کسانی هستند که انتظارات و باورهای اشتباهی را در بافت اجتماعی پرورش می‌دهند. لاوارکاس (۲۰۰۸) بیان می‌کند مطلوبیت اجتماعی گرایش برخی از پاسخ‌دهندگان در موقعیت اجتماعی به شکلی است که جامعه بیشتر می‌پسندد نه اینکه نظر واقعی‌شان چنین باشد. لارسن (۲۰۱۷) نیز مطلوبیت اجتماعی را گرایش افراد به پاسخ‌های خوشایند به جای واقعی قلمداد می‌کند. بنابراین، احتمالاً در

احترام، ورزشکار ممکن است هرکاری برای رسیدن به آن انجام دهد. اما اگر یک باشگاه از طریق اهمیت دادن به فرایند پیشرفت ورزشکار به جای نتیجه، ورزشکاران را به تلاش کردن به جای تقلب ترغیب کند، می‌تواند موثر باشد.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

این پژوهش مطابق با دستورالعمل‌های پژوهشی و با رعایت همه اصول اخلاقی انجام پذیرفته است.

حامی مالی

این پژوهش هیچ گونه کمک مالی از سازمان‌های تأمین مالی در بخش‌های عمومی، تجاری یا غیرانتفاعی دریافت نکرده است.

مشارکت نویسندگان

این مقاله مستخرج از پایان نامه کارشناسی ارشد در دانشگاه چهرم با مشارکت دانشجو، استاد راهنما و استاد مشاور می‌باشد.

تعارض منافع

بنابر اظهار نویسندگان، این مقاله تعارض منافع ندارد.

تشکر و قدردانی

از کلیه افراد و سازمان‌ها که در این پژوهش همکاری داشتند، تشکر و قدردانی می‌شود.

اینکه هیچ فردی از باشگاه حق ترغیب ورزشکاران به مصرف دوپینگ را نداشته باشد. با توجه به اینکه مکانیزم‌های اخلاقی در واقع شکلی از خطاهای شناختی و استدلال‌های اشتباه هستند، پیشنهاد می‌شود که این مکانیزم‌ها و نحوه استدلال درست در مواجهه با آن‌ها به ورزشکاران آموخته شود.

از طرفی با توجه به تاثیر مکانیزم‌های اخلاقی مانند جابجایی مسئولیت، که در آن ورزشکاران ممکن است مسئولیت دوپینگ را به سمت کادر فنی و مدیران انتقال دهند، پیشنهاد می‌شود که مربیان، ورزشکاران و مدیران حدود مشخص‌شده‌ای در خصوص دوپینگ داشته باشند. به عنوان نمونه، بیان این استدلال‌ها یا توصیه‌ها باید در صورت عدم اثبات، عواقب قانونی سنگینی داشته باشد. این می‌تواند زمینه دخالت احتمالی و حتی انتقال دادن مسئولیت دوپینگ را محدود کند.

همچنین، با توجه به یافته‌های تحقیق که نشان می‌دهد یکی از دلایل مرتبط با دوپینگ، تحریف عواقب آن است، پیشنهاد می‌شود که اطلاعات صحیح در این خصوص توسط تیم پزشکی باشگاه یا مربیان به ورزشکاران داده شود و با ارائه مثال‌های واقعی عواقب خطرناک دوپینگ مانند ایست قلبی، مشکلات هورمونی و ... را نشان دهند.

در نهایت، با توجه به تایید نقش واسطه‌ای مطلوبیت اجتماعی در گرایش به دوپینگ، پیشنهاد می‌شود که ملاک و ارزش‌های باشگاه‌ها براساس میزان تلاش ورزشکار تعیین شوند، نه صرفاً افتخارات و مدال‌ها. زیرا با ارائه ارزش‌هایی نظیر اول شدن برای کسب ثروت یا

منابع

1. Bahadorikhosroshahi, J., Barghi, I. (2019). The Role of Social Utility and Acceptance in Predicting Academic Self-Efficacy of High School Students. *Environmental Education and Sustainable Development*, 8(1), 133-144. doi: 10.30473/ee.2019.6330 (Persian)
2. Barkoukis, V., Brooke, L., Ntoumanis, N., Smith, B., & Gucciardi, D. F. (2019). The role of the athletes' entourage on attitudes to doping. *Journal of sports sciences*, 37(21), 2483-2491.
3. Barkoukis, V., Lazuras, L., Tsorbatzoudis, H., & Rodafinos, A. (2011). Motivational and sportpersonship profiles of elite athletes in relation to doping behavior. *Psychology of sport and exercise*, 12(3), 205-212.
4. Biranvand, M., Rajabi Noush Abadi, H., Sadjadi, S., Hamidi, M. (2021). A Study on Causes of Elite Athletes' Tendency to Doping. *Strategic Studies on Youth ans Sports*, 19(50), 83-94(Persian)
5. Chan, D. K. C., Tang, T. C., Gucciardi, D. F., Ntoumanis, N., Dimmock, J. A., Donovan, R. J., ... & Hagger, M. S. (2020). Psychological and behavioural factors of unintentional doping: A preliminary systematic review. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 18(3), 273-295.
6. Diokan, Behzad. (2016). Doping prevention management (role of educational, sports and religious factors on doping susceptibility of elite athletes), the first national conference on sports science developments in the field of health, prevention and championship, Qazvin, <https://civilica.com/doc/556531> (Persian)
7. Gross, M. B., Wolanin, A. T., Pess, R. A., & Hong, E. S. (2017). Socially desirable responding by student-athletes in the context of depressive symptom evaluation. *Journal of Clinical Sport Psychology*, 11(2), 148-157.

8. Gucciardi, D. F., Jalleh, G., & Donovan, R. J. (2010). Does social desirability influence the relationship between doping attitudes and doping susceptibility in athletes?. *Psychology of sport and exercise, 11*(6), 479-486.
9. Safari Jafarloo, H. R., Afroozeh, M. S., Mohamadi Turkmani, E., & Behmard, N. (2021). The relationship between coaching behavior style, exercise pleasure and athletes' moral health. *Sport Sciences and Health Research, 13*(1), 53-60
10. hadipourfard, M., Afroozeh, M., safari jafarloo, H. (2021). The Relationship between Disappointment and Self-Handicapping with Doping Tendency in Athletes. *Sport Psychology Studies (ie, mutaleat ravanshenasi varzeshi), 9*(34), 259-282. doi: 10.22089/spsyj.2020.9315.2015 (Persian)
11. Hurst, P., Ring, C., & Kavussanu, M. (2020). An evaluation of UK athletics' clean sport programme in preventing doping in junior elite athletes. *Performance Enhancement & Health, 7*(3-4), 100-155.
12. Kavussanu, M., & Ring, C. (2017). Moral identity predicts doping likelihood via moral disengagement and anticipated guilt. *Journal of Sport and Exercise Psychology, 39*(4), 293-301.
13. Kavussanu, M., Hatzigeorgiadis, A., Elbe, A. M., & Ring, C. (2016). The moral disengagement in doping scale. *Psychology of Sport and Exercise, 24*, 188-198.
14. Khajenoori, B., Sedaghat, H. (2018). The study of relationship between social capital and tendency to consumption of enhancing drugs among athletes in shiraz city. *Social Science Quarterly, 12*(40), 143-168. (Persian)
15. Larson, K. E., & Bradshaw, C. P. (2017). Cultural competence and social desirability among practitioners: A systematic review of the literature. *Children and Youth Services Review, 76*, 100-111.
16. Larson, R. B. (2019). Controlling social desirability bias. *International Journal of Market Research, 61*(5), 534-547.
17. Latkin, C. A., Edwards, C., Davey-Rothwell, M. A., & Tobin, K. E. (2017). The relationship between social desirability bias and self-reports of health, substance use, and social network factors among urban substance users in Baltimore, Maryland. *Addictive behaviors, 73*, 133-136.
18. Lavrakas, P. J. (2008). Social desirability. *Encyclopedia of survey research methods, 2*, 825-6.
19. Lippi, G., & Schena, F. (2017). Run for Science (R4S): the history of a successful project of precision and laboratory medicine in sport and exercise. *J Lab Precis Med, 2*, 11.
20. Mudrak, J., Slepicka, P., & Slepickova, I. (2018). Sport motivation and doping in adolescent athletes. *PLoS one, 13*(10), e0205222. 20.
21. Overbye, M. (2017). Deterrence by risk of detection? An inquiry into how elite athletes perceive the deterrent effect of the doping testing regime in their sport. *Drugs: education, prevention and policy, 24*(2), 206-219.
22. Petróczy, A. (2007). Attitudes and doping: a structural equation analysis of the relationship between athletes' attitudes, sport orientation and doping behaviour. *Substance abuse treatment, prevention, and policy, 2*(1), 1-15.
23. Piffaretti, M. (2011). Psychological determinants of doping behaviour through the testimony of sanctioned athletes. *World Anti-doping Agency, Play true*.
24. Sharepour, M., Kabiri, S., Rahmati, M., Riahi, M. (2018). The Social Learning Process of Illegal Performance-Enhancing Drugs (Doping) Use Among Professional Athletes. *Journal of Social Problems of Iran, 9*(2), 117-138. doi: 10.22059/ijsp.2018.68622 (Persian)
25. Stanger, N., & Backhouse, S. H. (2020). A multistudy cross-sectional and experimental examination into the interactive effects of moral identity and moral disengagement on doping. *Journal of Sport and Exercise Psychology, 42*(3), 185-200.
26. TaheriChadorneshin, H., Esmaeili, M. R., Farahi, M., & Tavakoli, M. (2019). Prevalence, Attitude and Tendency Toward Use of Performance-enhancing Supplements in Athletes in North Khorasan Province. *Iranian Journal of Epidemiology, 15*(3), 289-299. (Persian)
27. Tourangeau, R. & Yan. T. (2007). Sensitive Questions in Surveys. *Psychological Bulletin. 133*(5), 859-883
28. Zahedi, M., Dadgar, A., Zamani, S. G., & Shahbazi, A. (2018). Doping and investigating CAS arbitration against doping. *Medical Law Journal, 12*(45), 171-190. (Persian)